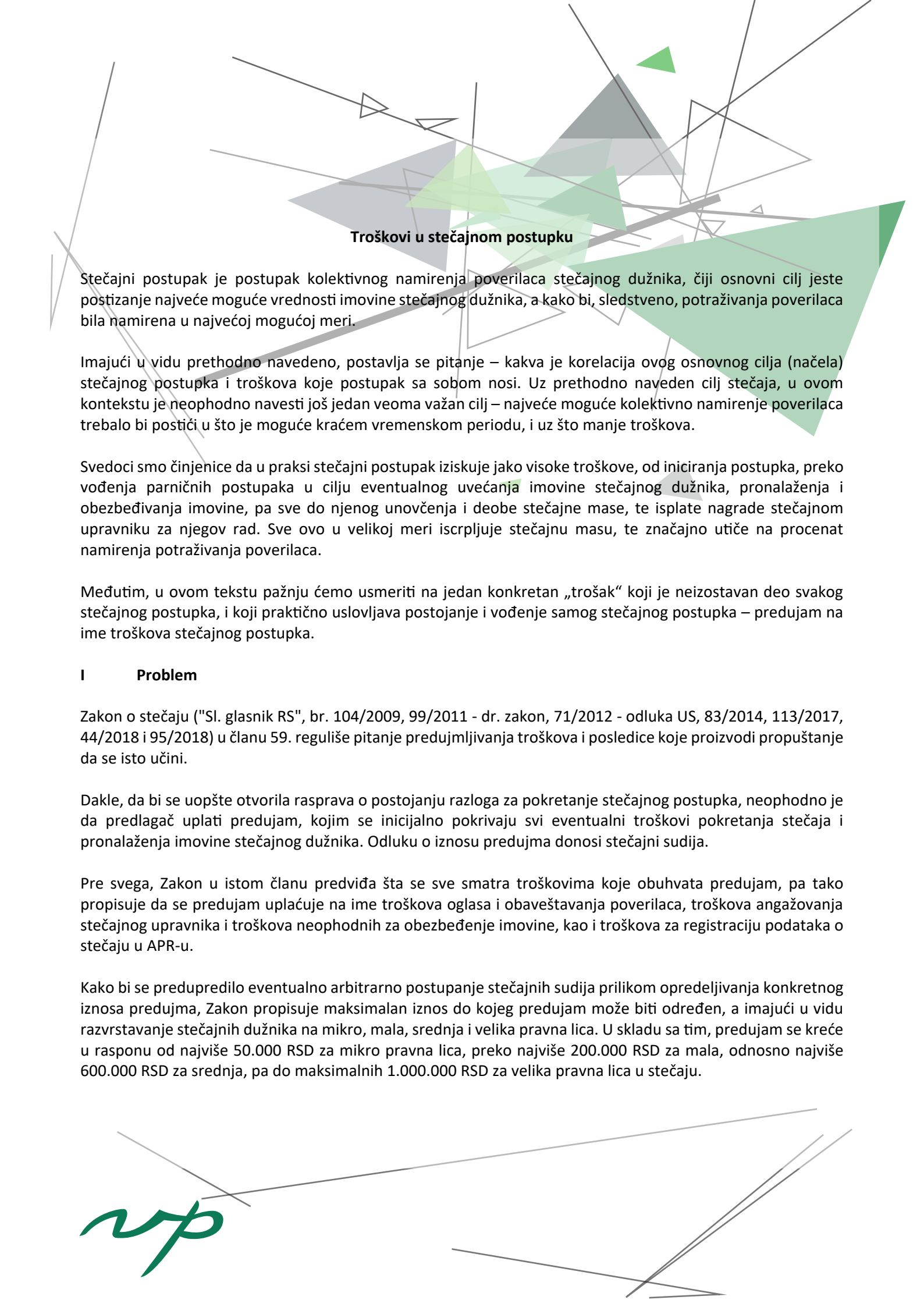

TROŠKOVI U STEČAJNOM POSTUPKU

VUKOVIC & PARTNERS
Advokatska kancelarija - Law firm

Troškovi u stečajnom postupku

Stečajni postupak je postupak kolektivnog namirenja poverilaca stečajnog dužnika, čiji osnovni cilj jeste postizanje najveće moguće vrednosti imovine stečajnog dužnika, a kako bi, sledstveno, potraživanja poverilaca bila namirena u najvećoj mogućoj meri.

Imajući u vidu prethodno navedeno, postavlja se pitanje – kakva je korelacija ovog osnovnog cilja (načela) stečajnog postupka i troškova koje postupak sa sobom nosi. Uz prethodno naveden cilj stečaja, u ovom kontekstu je neophodno navesti još jedan veoma važan cilj – najveće moguće kolektivno namirenje poverilaca trebalo bi postići u što je moguće kraćem vremenskom periodu, i uz što manje troškova.

Svedoci smo činjenice da u praksi stečajni postupak iziskuje jako visoke troškove, od iniciranja postupka, preko vođenja parničnih postupaka u cilju eventualnog uvećanja imovine stečajnog dužnika, pronalaženja i obezbeđivanja imovine, pa sve do njenog unovčenja i deobe stečajne mase, te isplate nagrade stečajnom upravniku za njegov rad. Sve ovo u velikoj meri iscrpljuje stečajnu masu, te značajno utiče na procenat namirenja potraživanja poverilaca.

Međutim, u ovom tekstu pažnju ćemo usmeriti na jedan konkretan „trošak“ koji je neizostavan deo svakog stečajnog postupka, i koji praktično uslovljava postojanje i vođenje samog stečajnog postupka – predujam na ime troškova stečajnog postupka.

I Problem

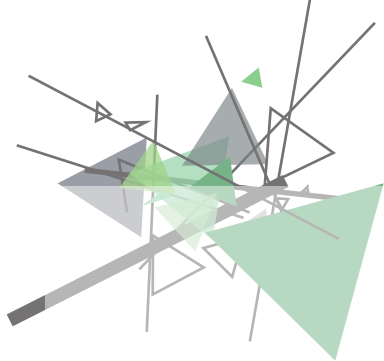
Zakon o stečaju ("Sl. glasnik RS", br. 104/2009, 99/2011 - dr. zakon, 71/2012 - odluka US, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018) u članu 59. reguliše pitanje predujmljivanja troškova i posledice koje proizvodi propuštanje da se isto učini.

Dakle, da bi se uopšte otvorila rasprava o postojanju razloga za pokretanje stečajnog postupka, neophodno je da predlagač uplati predujam, kojim se inicijalno pokrивaju svi eventualni troškovi pokretanja stečaja i pronalaženja imovine stečajnog dužnika. Odluku o iznosu predujma donosi stečajni sudija.

Pre svega, Zakon u istom članu predviđa šta se sve smatra troškovima koje obuhvata predujam, pa tako propisuje da se predujam uplaćuje na ime troškova oglasa i obaveštavanja poverilaca, troškova angažovanja stečajnog upravnika i troškova neophodnih za obezbeđenje imovine, kao i troškova za registraciju podataka o stečaju u APR-u.

Kako bi se predupredilo eventualno arbitrarno postupanje stečajnih sudija prilikom opredeljivanja konkretnog iznosa predujma, Zakon propisuje maksimalan iznos do kojeg predujam može biti određen, a imajući u vidu razvrstavanje stečajnih dužnika na mikro, mala, srednja i velika pravna lica. U skladu sa tim, predujam se kreće u rasponu od najviše 50.000 RSD za mikro pravna lica, preko najviše 200.000 RSD za mala, odnosno najviše 600.000 RSD za srednja, pa do maksimalnih 1.000.000 RSD za velika pravna lica u stečaju.

Dakle, u zavisnosti od veličine stečajnog dužnika i okolnosti konkretnog slučaja, stečajni sudija će ceniti koji je to iznos koji treba predumjeti na ime svih prethodno nabrojanih troškova, koji je realan i opravdan, a koji naravno mora biti u granicama propisanim Zakonom. U slučaju nepostupanja po nalogu suda u zakonom propisanom roku od 5 dana od dana dobijanja naloga, predlog za otvaranje stečaja će biti odbačen.

Dakle, predumjivanje troškova stečajnog postupka je nužan preduslov, koji mora biti ispunjen kako bi stečajni postupak uopšte mogao biti otvoren. Međutim, ovo je nešto što je unapred predviđeno Zakonom o stečaju, kao obavezan „korak“ u prethodnom stečajnom postupku, kao delu stečajnog postupka u kojem se utvrđuje postojanje razloga za otvaranje stečaja. Drugim rečima, inicijalni predumjam je nešto što je potpuno izvesno, nešto na šta predlagači mogu da računaju još pre nego što podnesu predlog za pokretanje stečaja.

Međutim, ono što nije tako izvesno u stečajnom postupku, jer je Zakonom o stečaju propisano kao mogućnost a ne kao obaveza, jeste mogućnost stečajnog sudije da, po potrebi naloži predlagaču predumjivanje dodatnog iznosa na ime troškova stečajnog postupka.

Ovo je mogućnost koju Zakon propisuje u članu 13. stav 4, u situaciji kada proizlazi da je imovina stečajnog dužnika neznatne vrednosti, ili da su obaveze stečajnog dužnika veće od imovine, ili imovina stečajnog dužnika uopšte nije pronađena do tog momenta, ali poverilac ili stečajni dužnik uprkos tome podnesu zahtev za sprovođenje postupka. U ovom slučaju, stečajni sudija će licu koje je zahtevalo sprovođenje postupka, a to je u praksi najčešće poverilac/predlagač, naložiti uplatu dodatnog iznosa predumjama, kako bi postupak mogao biti nastavljen.

Imajući u vidu da dodatni troškovi nastaju upravo jer je lice izričito tražilo da se stečaj nastavi, iako po svemu sudeći ne postoje indicije da je to potpuno ekonomski opravdan korak, opravdano je i da upravo to lice snosi dodatne troškove za sprovođenje stečaja. Međutim, pravi problem koji se ovde javlja jeste nepostojanje zakonskog limita za određivanje dodatnog iznosa predumjama.

Dakle, u ovoj situaciji stečajni sudija uživa diskreciono pravo da dodatni iznos predumjama opredeli u koliko god visokom iznosu smatra da je opravdano. Takođe, Zakon o stečaju ne propisuje ni bilo kakve bliže uslove za obrazlaganje ili opravdavanje dodatno opredeljenog iznosa, ni kao obavezu stečajnog sudije niti kao obavezu stečajnog upravnika.

Samim tim što stečajni sudija nije ni na koji način ograničen Zakonom u ovoj situaciji ostavlja veliki prostor za donošenje arbitrarnih odluka kojima se, eventualno, može vrlo lako uticati na dalje ponašanje lica koje je zahtevalo nastavak stečajnog postupka.

U praksi stečajne sudije konsultuju stečajne upravnike kada opredeljuju iznos dodatnog predumjama, te se vrlo često opredeljen iznos zasniva samo na paušalnoj proceni stečajnog upravnika o troškovima, koju zatim stečajni sudija uzima „zdravo za gotovo“. Međutim, kako se ova odluka, shodno aktuelnom Zakonu o stečaju ne mora posebno obrazložiti, niti mora biti ekonomski opravdana, nije redak slučaj da ista predstavlja finansijski „udarac“ za poverioca/predlagača.

Drugim rečima, ovako delikatan korak, od kojeg potencijalno zavisi sudbina poveriočevog potraživanja i njegovo eventualno namirenje, ostavlja se na savesnost kako stečajnog sudije, tako i stečajnog upravnika.

Hipotetički posmatrano, nakon što poverilac podnese predlog za otvaranje stečaja, dužan je da predujmi troškove stečaja po rešenju stečajnog sudije, nakon čega se održava ročište u prethodnom stečajnom postupku, a zatim i otvara stečajni postupak. Potom, u okviru perioda između donošenja rešenja o otvaranju stečajnog postupka i održavanja prvog poverilačkog ročišta, stečajni upravnik traga za imovinom stečajnog dužnika, i o svemu pronađenom i utvrđenom sačinjava ekonomsko-finansijski izveštaj. Međutim, ukoliko stečajni upravnik u tom periodu ne uspe da preuzme dokumentaciju stečajnog dužnika (jer, recimo, ne nailazi na saradnju od strane ranijeg zakonskog zastupnika, i sl), te iz toga ne uspe da utvrdi da li i u kojem iznosu postoji imovina stečajnog dužnika, isti vrlo lako može da zaključi da, stečajni dužnik zapravo ni ne poseduje nikakvu imovinu, iako to možda nije pravilan zaključak.

Imajući u vidu da je u ovom konkretnom primeru postupak pronalaženja imovine i preuzimanja dokumentacije nešto složeniji nego što je to uobičajeno, postavlja se pitanje kakav je uopšte interes stečajnog upravnika da se trudi i radi na daljem pronalaženju imovine, naročito imajući u vidu da uloženi trud i eventualna nagrada gotovo izvesno neće biti u razmeri. Najjednostavnijom kalkulacijom dolazi se do rezultata da se „ne isplati“ truditi se oko ovakvog stečajnog postupka (koji iziskuje mnogo truda, a nije izvesno da će se pronaći imovina koja može biti unovčena), te da bi za stečajnog upravnika najcelishodnije bilo predložiti da se postupak zaključi. Drugim rečima, ukoliko već ne postoji imovina koja je unapred poznata, i poznate vrednosti, stečajni upravnik vrlo često neće imati nikakav interes da se takvim postupkom bavi.

Ukoliko se vratimo na prethodno rečeno, da stečajne sudije pri opredeljivanju dodatnog iznosa predujma konsultuju stečajne upravnike, te da dodatne iznose neretko i opredeljuju u skladu sa sugestijom stečajnog upravnika, još više dolazi do izražaja prostor za vršenje uticaja od strane stečajnih upravnika na donošenje odluka na strani poverioca. U ovoj hipotetičkoj situaciji, stečajni upravnik može dati suviše visoku, paušalnu prognozu za dodatne troškove. Na ovaj način, izuzetno lako se može, uslovno rečeno, iznuditi određen potez poverioca, a koji u krajnjem slučaju samom poveriocu nikako neće ići u prilog.

U ovakvoj situaciji položaj poverioca je izuzetno delikatan. Mogućnost naplate potraživanja zavisi od ishoda stečajnog postupka i pronalaženja imovine od strane stečajnog upravnika. Istovremeno, da bi se uopšte došlo do faze daljeg pronalaženja imovine, poverilac je prinuđen da ponovo predujmi troškove postupka, ovog puta u neodređeno visokom iznosu, što je u praksi vrlo često desetostruko viši iznos od limita inicijalnog predujma. Imajući u vidu da stečajni upravnik ni prvi put nije pronašao imovinu, ishod postupka je svakako neizvestan.

Dakle, poverilac je stavljen u veoma nezahvalnu poziciju, u kojoj mora da donese suštinsku odluku – da odustane od naplate svog potraživanja, ali se istovremeno neće izložiti dodatnom trošku, ili da rizikuje i predujmi dodatne troškove u visokom iznosu, nakon čega nema nikakvu sigurnost da će mu takva odluka uopšte biti ekonomski opravdana.

II Rešenje

Imajući u vidu da prethodno iznet problem može da bude od suštinskog uticaja na ekonomski položaj poverioca i mogućnost naplate njegovog potraživanja kroz stečajni postupak, od velike važnosti je regulisanje ovog pitanja kroz zakonske odredbe, kako bi se neizvesnost u ovakvim situacijama svela na minimum.

Potencijalno, ovaj problem bi se mogao regulisati na nekoliko načina, uvođenjem svojevrsnih ograničenja za stečajnog sudiju ili stečajnog upravnika.

Kada je u pitanju uvođenje ograničenja na strani stečajnog sudije, ovaj problem mogao bi veoma efikasno biti rešen propisivanjem maksimalnih iznosa dodatnog predujma. Ovo bi se moglo učiniti na sličan način kao što je regulisan inicijalni predujam, s obzirom na veličinu stečajnog dužnika.

Dakle, u zavisnosti od toga da li je stečajni dužnik mikro, malo, srednje ili veliko pravno lice, dodatni iznos na ime predujma za nastavak sprovođenja stečaja bio bi limitiran na određene iznose. Ovo ne mora nužno da znači da se limit za dodatni predujam mora izjednačiti sa limitom inicijalnog predujma. Međutim, trebalo bi raditi na tome da se pronađe zadovoljavajuće zakonsko rešenje, koje bi ublažilo jaz koji potencijalno može da se pojavi između visokih dodatnih predujmova za vođenje stečaja i ekonomske opravdanosti istih za poverioca.

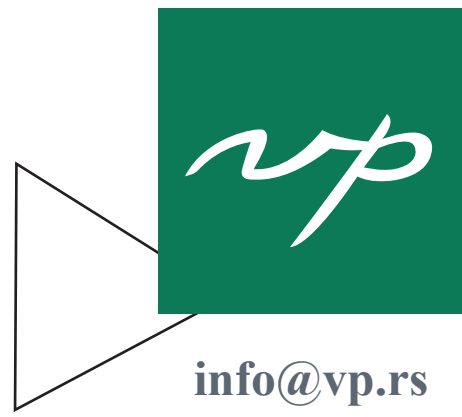
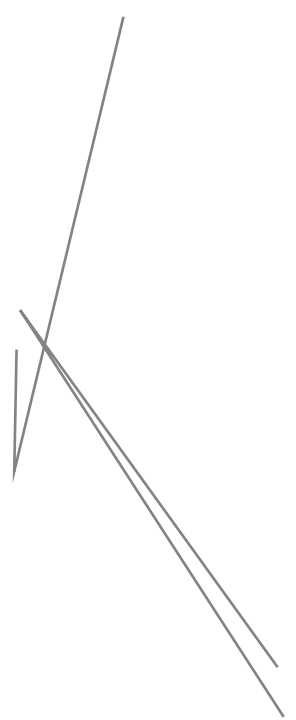
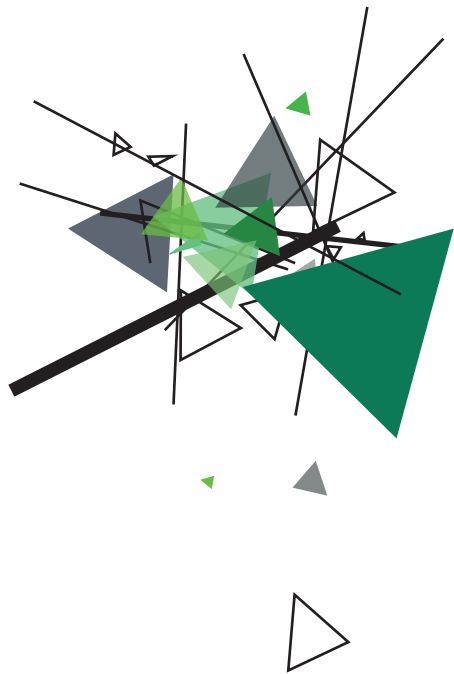
Potencijalno rešenje moglo bi biti ograničenje ovog iznosa na npr. trostruko viši od najvišeg predviđenog iznosa inicijalnog predujma. Na ovaj način, kada su u pitanju, recimo, mikro pravna lica, ukoliko poverilac zahteva nastavak stečajnog postupka, stečajni sudija bi mogao da odredi dodatni iznos najviše do 150.000 RSD. Ovo iz razloga što se opravdano može postaviti pitanje šta opravdava određivanje dodatnog predujma za troškove u višestruko višem iznosu od inicijalnog? Ukoliko je 50.000 RSD inicijalno dovoljno da pokrije troškove koji uključuju oglašavanje i obaveštavanje, angažovanje stečajnog upravnika, obezbeđivanje imovine, postavlja se pitanje koji su to dalji koraci i radnje koje je potrebno preduzeti u cilju vođenja stečaja, a koji bi opravdali dodatni iznos od, recimo, 400.000 ili 500.000 RSD, naročito imajući u vidu da je stečajni upravnik već preduzeo gotovo sve radnje koje je smatrao potrebnim.

Sa druge strane, Zakonom bi se mogle uvesti i određene dužnosti na strani stečajnog upravnika u vezi sa ovim pitanjem, a koje bi mogle značajno da utiču na poboljšanje položaja poverilaca.

U tom smislu, imajući u vidu da se stečajne sudije uglavnom konsultuju sa stečajnim upravicima i neretko se oslanjaju na njihove procene prilikom opredeljivanja ovih iznosa, moglo bi se zakonom propisati da stečajni sudija donosi odluku o iznosu dodatnog predujma u konsultaciji sa stečajnim upravnikom, i na osnovu obrazloženog izveštaja stečajnog upravnika, u kojem bi bili taksativno navedeni dalji koraci u sprovođenju stečaja, sa svojevrsnim „troškovnikom“.

Na ovaj način, stečajni upravnik ne bi mogao da daje paušalne procene o budućim troškovima, niti bi stečajni sudija mogao da se svojom odlukom osloni na takvu procenu. Istovremeno, kako bi dodatni troškovi bili obrazloženi, samim tim bi i poverioci bi imali veći stepen izvesnosti i transparentnosti prilikom donošenja odluke o eventualnom dodatnom predujmljivanju troškova za vođenje stečaja.

Dakle, moguće je aktuelni Zakon o stečaju prilagoditi potrebama koje se vremenom u praksi izdvajaju kao važne. Ono što je neophodno jeste ukazati na ovakve situacije, koje se u praksi neretko dešavaju, te pokazati inicijativu za predlaganje nekakvih zakonskih rešenja, koji bi mogli biti od pomoći prilikom regulisanja ovakvih problema iz prakse.

info@vp.rs

www.vp.rs

